

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PTNT
VIỆN QUY HOẠCH
THỦY LỢI MIỀN NAM

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 112/QHTLMN

TP. Hồ Chí Minh, ngày 24 tháng 04 năm 2024

V/v: Ý kiến tham gia tại buổi làm
việc của Bộ trưởng về công tác
phòng, chống hạn hán, xâm nhập
mặn và thách thức trong thời gian tới
ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long.

Kính gửi:

- Bộ trưởng Lê Minh Hoan;
- Thứ trưởng Nguyễn Hoàng Hiệp.

Tham dự Chương trình làm việc của Bộ trưởng về công tác phòng, chống hạn hán, xâm nhập mặn và thách thức trong thời gian tới ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long ngày 25 tháng 4 năm 2024 theo đề nghị của Cục Thủy lợi, Viện Quy hoạch Thủy lợi Miền Nam tham gia một số ý kiến như sau:

1. Trước tiên, Viện rất đồng tình với bản báo cáo của Cục Thủy lợi về Công tác thủy lợi phòng chống hạn hán, xâm nhập mặn vùng ĐBSCL, bởi báo cáo được chuẩn bị công phu với nhiều thông tin, đánh giá đúng với thực trạng, dự báo được thách thức, xác định rõ cơ hội trong tương lai cũng như đề ra các giải pháp ngăn hạn, dài hạn ở vùng ĐBSCL. Ngoài ra, xin báo cáo Bộ trưởng Viện cũng được Cục Thủy lợi cho tham gia từ đầu nên cũng đã có trao đổi.

2. Hiện nay, Viện được Bộ giao thực hiện Quy hoạch thủy lợi lưu vực sông Cửu Long, nên nhân dịp này, Viện cũng xin nêu thêm một số nhận định liên quan đến nguồn nước theo quan điểm của Viện, mong nhận được chỉ đạo của Bộ trưởng, Thứ trưởng để Viện hoàn thiện các đề xuất trong quy hoạch sắp tới.

Cụ thể, Viện có 4 ý kiến như sau:

1. Ý kiến thứ nhất liên quan đến đánh giá chung về nguồn nước: Dưới tác động của BĐKH-NBD, phát triển thượng nguồn như xây dựng hồ chứa thủy điện, phát triển nội vùng ĐBSCL như xây dựng các hệ thống công trình thủy lợi, phát triển nông nghiệp, khai thác cát,... dẫn đến nguồn nước về ĐBSCL thay đổi quy luật (lũ giảm, dòng chảy kiệt tăng). Viện hoàn toàn đồng ý với nhận định này. Tuy nhiên, vấn đề quan ngại của Viện là, những vấn đề này **dễ dẫn đến tâm lý chủ quan** nếu không có những chuẩn bị nghiên cứu, đầu tư thích đáng thì sẽ dễ bị động trong dài hạn,...

2. Ý kiến thứ hai liên quan đến dòng chảy lũ:

- Lũ lớn/cực đoan xuất hiện với tần suất nhỏ 1%, có nghĩa là 100 năm mới

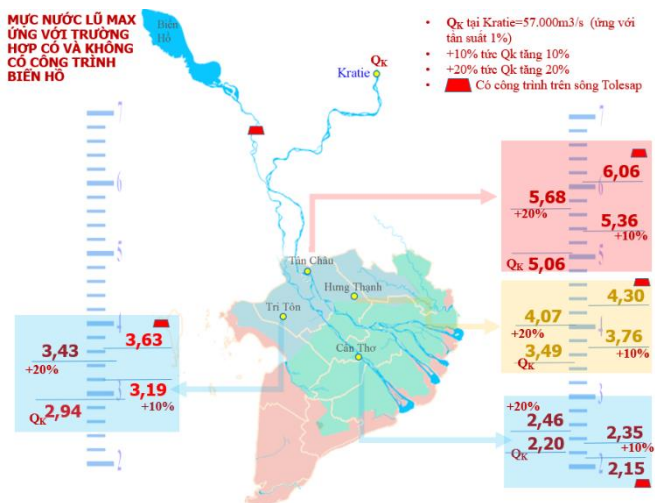
xuất hiện một lần. Nhưng **không biết khi nào xuất hiện**, có thể sang năm, có thể 10 năm nữa, có thể 20 năm, có thể xa hơn và thậm chí không xảy ra trong 100 năm tới, nhưng rất có thể xảy 2 lần liên tiếp trong 100 tiếp theo. Nếu xảy ra năm sau thì chắc thiệt hại ít hơn nếu xảy ra 20 năm nữa,... bởi khi đó sản xuất phát triển, cơ sở hạ tầng phát triển và con người cũng phát triển,...

- Theo đánh giá của Viện, đối với lũ ĐBSCL, trước đây (trước năm 2000, trên lưu vực sông Mê Công các hồ chứa có dung tích chứa khoảng 15 tỷ m³) thì cứ 10 năm có 4 năm lũ lớn (mức nước tại Tân Châu >4,5m), 5 năm lũ đẹp (mức nước ~4,0-4,5m) và 1 năm lũ nhỏ (mức nước <4m). Từ năm 2000 đến nay (hiện nay các hồ chứa thượng lưu có dung tích chứa khoảng 70 tỷ m³), thì cứ 10 năm có 1 năm lũ lớn, 3 năm lũ đẹp và 6 năm lũ nhỏ (**4-5-1 -> 1-3-6**). Điều này khẳng định lũ đã thay đổi, lũ lớn xuất hiện ít, lũ đẹp giảm, lũ nhỏ xuất hiện nhiều hơn. Một trong những nguyên nhân chính làm thay đổi chế độ dòng chảy lũ ở đây là việc xây dựng các hồ chứa. Lũ nhỏ xuất hiện nhiều làm cho việc thiếu nước cũng ngày càng rõ hơn. **Vấn đề này liên quan đến Biển Hồ Campuchia và các hoạt động khai thác ở đây.** Số liệu từ năm 2011-2020 cho thấy, tổng lượng dòng chảy mùa kiệt (từ tháng 1 đến tháng 4) tại Kratie là 39,8 tỷ m³, tổng lượng dòng chảy tại Tân Châu và Châu Đốc là 50,5 tỷ m³. Như vậy, Biển Hồ đóng góp cho ĐBSCL khoảng 10,7 tỷ m³, tương đương 21,2% tổng lượng dòng chảy kiệt tại Tân Châu và Châu Đốc.

Biển Hồ không tích được nước do thiếu lũ bắt lợi cho Việt Nam thì đã rõ, nhưng cũng sẽ bất lợi cho Campuchia trong phát triển nông nghiệp của họ ở khu vực này. Do vậy, Campuchia sẽ cần có công trình kiểm soát Biển Hồ phục vụ lợi ích của họ. Giả sử việc này xảy ra thì sẽ ảnh hưởng rất lớn cho Việt Nam. Ngoài việc không có hỗ trợ tốt cho dòng chảy kiệt về Đồng bằng, thì công trình này có nguy cơ làm cho ĐBSCL bị ngập úng một cách nghiêm trọng hơn. Theo tính toán của Viện, trước đây ứng với lũ năm 2000, dòng chảy lũ tại Kratie ở mức 57.000m³/s (tần suất khoảng 1%) thì mức nước tại Tân Châu là 5,06m. Nếu

Campuchia xây dựng công trình kiểm soát Biển Hồ trên sông Tolesap, thì ứng với lũ đó, mức nước tại Tân Châu sẽ là 6,06m. Hiện nay, hệ thống đê bao vùng ĐBSCL chỉ có thể an toàn với mức lũ tại Tân Châu 4,3 m. Vì nhiều năm nay lũ lớn không có, lũ nhỏ nhiều nên việc cân nhắc các giải pháp kiểm soát lũ hầu như không được chú tâm nhiều như trước đây.

Đây là một nguy cơ cần được xem xét, đánh giá một cách đầy đủ.

3. Ý kiến thứ ba liên quan đến dòng chảy kiệt:

- Dòng chảy kiệt tăng nhờ có hệ thống các hồ chứa ở thượng nguồn điều tiết là hoàn toàn đúng vì bản chất của hồ chứa là trữ nước lúc thừa (mùa lũ) dùng cho lúc thiếu (mùa kiệt). Điều này thể hiện rất rõ qua số liệu thống kê, **nhưng vấn đề là lượng nước tăng thêm này lại không đúng thời điểm cần.** Trước đây, trong mùa khô, dòng chảy về ĐBSCL thường thấp nhất vào tháng 3, 4, thì nay cho thấy lưu lượng nước về ĐBSCL có xu thế giảm ở những tháng đầu và cuối mùa khô (12,1,2, 5,6), gia tăng lưu lượng về ở các tháng giữa mùa khô (tháng 3,4). Các tháng đầu mùa khô là những thời điểm lấy nước phục vụ sản xuất lúa Đông Xuân là vụ chính ở ĐBSCL, nhưng mặt lại có xu thế gia tăng nên ảnh hưởng đáng kể đến sản xuất, tháng 3,4 mặt có xu thế giảm, tuy nhiên thời điểm này là thời gian cần ít nước do lúa ĐX đã thu hoạch. Tương tự, thời điểm tháng 5, 6 là thời điểm xuống giống lúa Hè Thu, giảm dòng chảy cũng ảnh hưởng đến sản xuất nhưng thời gian này thường có mưa rồi nên ảnh hưởng không nhiều.

- **Hiện tại, dòng chảy kiệt tăng, nhưng trong tương lai có nguy cơ không tăng.** Điều này có thể thấy rõ từ việc gia tăng sản xuất ở phía thượng nguồn, đặc biệt là Thái Lan chuyển nước trong lưu vực Mê Công cho vùng khô hạn phía Đông Bắc và chuyển nước ra khỏi lưu vực cho vùng Đồng bằng Trung tâm thuộc lưu vực sông Chao Phraya. Khi đó, dòng chảy mùa khô về ĐBSCL giảm đi khoảng 33%, sẽ làm gia tăng mặn trên dòng chính, chiều dài xâm nhập mặn 4g/l gia tăng từ 3- 15km trên sông Tiền và 11 km sông Hậu so với năm 2016, sẽ có thêm 2 triệu dân cư vùng ĐBSCL bị ảnh hưởng mặn. Diện tích xâm nhập mặn gia tăng khoảng 170.000 ha ảnh hưởng trực tiếp đến các dự án như Tân Phước, Gò Công, Bảo Định, Nam Măng Thít, Bến Tre, Quản Lộ Phụng Hiệp, Tây Sông Hậu. Đặc biệt, ranh mặn 1g/l trên sông Tiền sẽ tiến rất sâu ảnh hưởng khu vực vườn cây ăn trái trọng điểm của Tiền Giang, Bến Tre, Vĩnh Long.

Nguy cơ này được minh họa bằng một ví dụ thực tế là ngay ngày 23/4/2024, trên báo An Giang đã có bài viết liên quan đến vấn đề thiếu nước ở thị xã Tân Châu (tỉnh An Giang) là địa phương đầu nguồn, nằm giữa sông Tiền, sông Hậu. Những năm trước, nước từ 2 con sông này đáp ứng đầy đủ nước tưới cho diện tích sản xuất của ĐBSCL nói chung, thị xã Tân Châu nói riêng. Tuy nhiên, trong mùa hạn, kiệt hiện nay, mực nước trên sông thấp hơn trung bình nhiều năm, làm cho các dòng kênh cấp 2, cấp 3 bị trở đày, ảnh hưởng nghiêm trọng đến diện tích sản xuất của thị xã.

Thực tế, những nguy cơ này cũng đã được dự báo, xem xét, đánh giá và đã có những giải pháp đề xuất trong các quy hoạch để ứng xử, mà cụ thể là các giải pháp bao lớn dọc các sông chính và xa hơn là các công trình lớn kiểm soát của sông.

- Vùng ĐTM: Qtb tăng $10 \text{ m}^3/\text{s}$, mực nước bình quân tăng lên 27 cm.

- Vùng Tây sông Hậu: Qtb tăng $39,5 \text{ m}^3/\text{s}$, mực nước bình quân tăng lên 10 cm. Việc gia tăng này có thể giúp hỗ trợ việc cấp nước cho vùng Nam Cà Mau- nơi được xem là vùng trũng khó khăn nguồn nước của ĐBSCL.

Việc đầu tư các công trình kiểm soát ngoài việc gia tăng lưu lượng, mực nước cho các vùng thủy lợi ngoài việc phục vụ tốt hơn nhu cầu sản xuất nói chung, nó còn có ý nghĩa quan trọng trong việc chủ động kiểm soát nguồn nước cả cấp và thoát phục vụ hiệu quả hơn cho chương trình 1 triệu ha lúa chất lượng cao.

Trên đây là một số ý kiến tham gia của Viện Quy hoạch Thủy lợi Miền Nam.

Trân trọng./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Cục Thủy lợi;
- Lưu: VPV.

VIỆN TRƯỞNG

Đỗ Đức Dũng